

Müsavatsız adalet adalet değildir

Bediüzzaman Said Nursî

Birinci soru: Gazetelerin aldatmalarıyla meşru bilerek buradaki görenek ve âdete binaen cereyan-ı umumîye kapılan safdillerin cezası nedir?

İkinci soru: Bir insan yılan suretine girse, yahut bir velî haydut kıyafetine girse, veyahut meşrutiyet, istibdat şekline girse, ona taarruz edenlerin cezası nedir? Belki, hakikaten onlar yilandır, hayduttur ve istibdattır.

Üçüncü soru: Acaba müstebit yalnız bir şahıs mı olur? Müteaddit şahıslar müstebit olmaz mı? Bence kuvvet kanunda olmalı, yoksa istibdat münkasım olmuş olur. Ve komitecilikle tam şiddetlenir.

Dördüncü soru: Bir mâsumu idam etmek mi, yoksa on cânîyi affetmek mi daha zarardır?

Beşinci soru: Maddî tazyikler, ehl-i meslek ve fikre galebe etmediği gibi daha ziyade nifak ve tefrika vermez mi?

Altıncı soru: Bir mâden-i hayat-ı içtimaiyemiz olan ittihad-ı millet, ref-i imtiyazdan başka ne ile olur?

Yedinci soru: Müsavatı ihlâl ve yalnız bazıları tahsis ve haklarında kanunu tamamıyla tatbik etmek, zahiren adalet iken, bir cihette acaba müsavatsızlıkla zulüm ve garaz olmaz mı? Hem de tebrîe ve tahliye ile mâsumiyetleri tebeyyün eden ekser mahbusinin, belki yüzde sekseni mâsum iken, acaba

Meşrutiyet ve kanun-u esasî işittiğiniz mesele ise, hakikî adalet ve meşveret-i şer'iyeden ibarettir; hüsn-ü telâkki ediniz. Muhafazasına çalışınız. Zira dünyevî saadetimiz Meşrutiyettir. Ve istibdattan herkesten ziyade biz zarardîdeyiz.

ekseriyet nokta-i nazarında bu hal hükümferma olsa, garaz ve fikr-i intikam olmaz mı? Divan-ı harbe diyeceğim yok, ihbar edenler düşünsünler.

Sekizinci soru: Bir fırka kendisine bir imtiyaz taksa, herkesin en hassas nokta-i asabiyesine daima dokundura dokundura zorla herkesi meşrutiyete muhalif gibi gösterse ve herkes de onların kendilerine taktığı ism-i meşrutiyet altında olan muannid istibdadı ilişmiş ise, acaba kabahat kimdedir? Dokuzuncu soru: Acaba bahçıvan bir bahçenin kapısını açsa, herkese ibaha etse, sonra da zâiyat vuku bulsa, kabahat kimdedir?

Onuncu soru: Fikir ve söz hürriyeti verilse, sonra da muahaze olursa, acaba biçare milleti ateşe atmak için bir plân olmaz mı? Böyle olmasaydı, başka bahaneyle mevki-i tatbiki konulacağı hayale gelmez miydi?

On Birinci soru: Herkes meşrutiyete yemin ediyor. Halbuki ya müsemma-yı meşrutiyete kendi muhalif veya muhalefet edenlere karşı sükût etse, acaba kefareti yemin vermek lâzım gelmez mi? Ve millet yalancı olmaz mı? Ve mâsum olan efkâr-ı umumiye yalancı, bunak ve gayr-ı mümeyyiz addolunmaz mı?

Elhasıl: Şedit bir istibdat ve tahakküm, cehalet cihetiyle şimdi hükümfermadır. Güya istibdat ve hafiyelik tenâsuh etmiş. Ve maksat da Sultan Abdülhamid'den istirdad-ı hürriyet değilmiş. Belki hafif ve az istibdadı, şiddetli ve kesretli yapmış!

Yarım soru: Nazik ve zayıf bir vücut ki, sivrisineklerin ve arıların ısırmasına tahammül edemediği için, gayet telâş ve zahmetle onları def'e çalışırken, biri çıksa, dese ki: Maksudı sivrisinekleri, arıları def etmek değil, belki büyük arslanı ikaz edip kendine musallat etmek ister. Acaba böyle demekle hangi ahmağı kandıracaktır?

Divan-ı Harb-i Örfi s. 45-50

Meşrutiyet ve kanun-u esasî işittiğiniz mesele ise, hakikî adalet ve meşveret-i şer'iyeden ibarettir; hüsn-ü telâkki ediniz. Muhafazasına çalışınız. Zira dünyevî saadetimiz Meşrutiyettir. Ve istibdattan herkesten ziyade biz zarardîdeyiz.

Divan-ı Harb-i Örfi, s. 21

İstibdat, zulüm ve tahakkümdür. Meşrutiyet, adâlet ve Şeriatır. Padişah, Peygamberimizin emrine itaat etse ve yoluna gitse halifedir. Biz de ona itaat edeceğiz. Yoksa, Peygambere tâbi olmayıp zulüm edenler, padişah da olsalar haydutturlar.

Divan-ı Harb-i Örfi, s. 23

Avrupa, bizdeki cehâlet ve taassup müsaâdesiyle, Şeriatı—hâşâ ve kellâ—istibdata müsait zannettiklerinden, nihâyet derecede kalben üzül-müşüm. Onların zannını tekzip etmek için, Meşrutiyeti herkesten ziyade Şeriat nâmına alkışladım. Lâkin yine korktum ki, başka bir istibdat tekrar o zannı tasdik eder, diye ne kadar kuvvetim varsa Ayasofya Camiinde

meb'usana hitaben feryat ettim. Ve söyledim ki: Meşrûtiyeti, meşrûiyet ünvanı ile telâkki ve telkin ediniz. Tâ yeni ve gizli ve dinsiz bir istibdat, pis eliyle o mübareği ağrazına siper etmekle lekedat etmesin. Hürriyeti, âdâb-ı Şeriatla takyid ediniz. Zira câhil efrat ve avâm-ı nas; kayıtsız hür olsa, şart-sız tam serbest olsa, sefih ve itaatsiz olur. Adâlet namazında kibleliz dört mezhep olsun. Tâ ki, namaz sahîh ola. Zira, hakaik-ı Meşrutiyetin saraha-ten ve zımnen ve iznen dört mezhepten istihracı mümkün olduğunu dâva ettim.

Divan-ı Harb-i Örfi, s. 24, 25

Meşru, hakikî meşrutiyetin müsemmasına ahd ü peyman ettiğimden, istibdat ne şekilde olursa olsun, meşrutiyet libası giysin ve ismini taksın, rastgelsem sille vuracağım.

Fıkrimce meşrutiyetin düşmanı, meşrutiyeti gaddar, çirkin ve hilâf-ı şeriat göstermekle meşveretin de düşmanlarını çok edenlerdir. "Tebeddül-ü esmâ ile hakaik tebeddül etmez."

Divan-ı Harb-i Örfi, s. 40

İkinci Suâlinizin meâli: Hazret-i Ali (ra) zamanında başlayan muharebelerin mahiyeti nedir? Muhariplere ve o harpte ölen ve öldürenlere ne nam verebiliriz?

Elcevap: Cemel Vak'ası denilen Hazret-i Ali ile Hazret-i Talha ve Hazret-i Zübeyr ve Âişe-i Siddîka (rıdvânullahi teâlâ aleyhim ecmaîn) arasında olan muharebe, adalet-i mahzâ ile adalet-i izafiyenin mücadelesidir. Şöyle ki:

Hazret-i Ali, adalet-i mahzâyı esas edip Şeyheyn zamanındaki gibi o esas üzerine gitmek için içtihad etmiş. Muârizları ise, Şeyheyn zamanındaki safvet-i İslâmiye adalet-i mahzâyâ müsait idi; fakat mürur-u zamanla İslâmiyetleri zayıf muhtelif akvam hayat-ı içtimaiye-i İslâmiyeye girdikleri için, adalet-i mahzânın tatbikatı çok müşkül olduğundan, "ehvenüşşerri ihtiyar" denilen adalet-i nisbiye esası üzerine içtihad ettiler. Münakaşa-i içtihadîye siyasete girdiği için muharebeyi intaç etmiştir.

Madem sırf lillâh için ve İslâmiyetin menâfi için içtihad edilmiş ve içtihadından muharebe tevellüt etmiş; elbette hem katil, hem maktul, ikisi de ehl-i Cennettir, ikisi de ehl-i sevaptır diyebiliriz. Her ne kadar Hazret-i Ali'nin içtihadı musîb ve mukabilindekilerin hata ise de, yine azâba müstehak değiller. Çünkü, içtihad eden, hakkı bulsa iki sevap var; bulmazsa, bir nevi ibadet olan içtihad sevabı olarak bir sevap alır, hatasından mazurdur. Bizde gayet meşhur ve sözü hüccet bir zât-ı muhakkik, Kürtçe demiş ki:

رَبِّي شَرَّ صَحَابَانَ مَكَهَ قَالَ وَقِيلَ ﴿﴾ لَوْ رَأَى جَنَّتَيْنَهُ قَاتِلٌ وَ هَمَّ فَتَيْلٌ^[1]

[1]. Nehcü'l-Enâm, Molla Halil Siirdi, s. 18.

*Meşrûtiyeti,
meşrûiyet ünvanı
ile telâkki ve telkin
ediniz. Tâ yeni
ve gizli ve dinsiz
bir istibdat, pis
eliyle o mübareği
ağrazına siper
etmekle lekedat
etmesin.*

Bir ferd dahi,
umumun
selâmeti için feda
edilmez. Cenab-ı
Hakkın nazar-ı
merhametinde,
hak haktır;
küçüğüne
büyüğüne
bakılmaz. Küçük,
büyük için iptal
edilmez.

Yani “Sahabelerin muharebesinde kıyl ü kâl etme. Çünkü hem kâtil ve hem maktül, ikisi de ehl-i Cennettirler.”

Adalet-i mahza ile adalet-i izafiyenin izahı şudur ki:

مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا^[2]

Ayetin mana-i işarisiyle, bir masumun hakkı, bütün halk için dahi iptal edilmez. Bir ferd dahi, umumun selâmeti için feda edilmez. Cenab-ı Hakkın nazar-ı merhametinde, hak haktır; küçüğüne büyüğüne bakılmaz. Küçük, büyük için iptal edilmez. Bir cemaatin selâmeti için, bir ferдин, rızası bulunmadan, hayatı ve hakkı feda edilmez. Hamiyet namına, rızasıyla olsa, o başka meseledir.

Adalet-i izafiye ise, küllün selâmeti için, cüz'ü feda eder; cemaat için, ferдин hakkını nazara almaz. “Ehven-i şer” diye, bir nevi adalet-i izafiyeyi yapmaya çalışır. Fakat adalet-i mahza kâbil-i tatbik ise, adalet-i izafiyeye gidilmez; gidilse, zulümdür.

İşte İmam-ı Ali Radıyallahü Anh, adalet-i mahzayı Şeyheyn zamanındaki gibi kâbil-i tatbiktir deyip, hilâfet-i İslâmiyeyi o esas üzerine bina ediyordu. Mukabilleri ve muarızları ise, “Kâbil-i tatbik değil, çok müşkülâtı var” diye, adalet-i izafiye üzerine içtihad etmişler. Tarihin gösterdiği sair esbab ise, hakikî sebep değil, bahanelerdir.

Mektubat, 56-57

Altıncı Risale olan Altıncı Kısımın Zeyli

Es'ile-i Sitte

İstikbalde gelecek nefret ve tahkirden sakınmak için, şu mahrem zeyil yazılmıştır. Yani, “Tuh o asrın gayretsiz adamlarına!” denildiği zaman yüzümüze tükürükleri gelmemek için veyahut silmek için yazılmıştır. Avrupa'nın insaniyetperver maskesi altında vahşî reislerinin sağır kulakları çınlasın! Ve bu vicdansız gaddarları bize musallat eden o insafsız zalimlerin görmeyen gözlerine sokulsun! Ve bu asırda, yüz bin cihette “Yaşasın Cehennem” dedirten mim'siz medeniyetperestlerin başlarına vurulmak için yazılmış bir arzıhaldir.

...

Bu yakınlarda ehl-i ilhâdin perde altında tecavüzleri gayet çirkin bir suret aldığından, çok biçare ehl-i imana ettikleri zalimâne ve dinsizcesine tecavüz nevinden, bana, hususî ve gayr-ı resmî, kendim tamir ettiğim bir mâbedimde hususî bir iki kardeşimle hususî ibadetimde, gizli ezan ve kametime müdahâle edildi. “Niçin Arapça kamet ediyorsunuz ve gizli ezan okuyorsunuz?” denildi. Sükûtta sabrım tükendi. Kabil-i hitap olmayan öyle

[2]. Kim bir cana kıymamış veya yeryüzünde fesad çıkarmamış birisini öldürürse, bütün insanları öldürmüş gibidir. (Mâide Suresi: 32.)

vicdansız alçaklara değil, belki milletin mukadderâtıyla keyfi istibdatla oynayan firavunmeşrep komitenin başlarına derim ki:

Ey ehl-i bid'a ve ilhad! Altı sualıme cevap isterim.

Birincisi: Dünyada hükümet süren, hükmeden her kavmin, hattâ insan eti yiyen yamyamların, hattâ vahşî, canavar bir çete reisinin bir usulü var, bir düsturla hükmeder.

Siz hangi usulle bu acip tecavüzü yapıyorsunuz? Kanununuzu ibraz ediniz. Yoksa bazı alçak memurların keyiflerini kanun mu kabul ediyorsunuz? Çünkü böyle hususî ibâdâtta kanun yapılmaz ve kanun olamaz.

İkincisi: Nev-i beşerde, hususan bu asr-ı hürriyette ve bilhassa medeniyet dairesinde, hemen umumiyetle hükümfermâ hürriyet-i vicdan düsturu nu kırmak ve istihfaf etmek ve dolayısıyla nev-i beşeri istihkar etmek ve itirazını hiçe saymak kadar cür'etinize, hangi kuvvete dayanıyorsunuz? Hangi kuvvetiniz var ki, siz kendinize "lâdinî" ismi vermekle ne dine, ne dinsizliğe ilişmemeyi ilân ettiğiniz halde, dinsizliği mutaassıbâne kendine bir din itihaz etmek tarzında, dine ve ehl-i dine böyle tecavüz, elbette saklı kalmayacak, sizden sorulacak. Ne cevap vereceksiniz? Yirmi hükümetin en küçüğünün itirazına karşı dayanamadığınız halde, nasıl yirmi hükümetin birden itirazını hiçe sayar gibi hürriyet-i vicdaniyeyi cebrî bir surette bozma ya çalışıyorsunuz?

Üçüncüsü: Mezheb-i Hanefinin ulviyetine ve sâfiyetine münâfi bir surette, vicdanını dünyaya satan bir kısım ulemâü's-sû'un yanlış fetvâlarıyla, benim gibi Şâfi'l-mezhep adamlara hangi usulle teklif ediyorsunuz? Bu meslekte milyonlar etbâi bulunan Şâfi mezhebini kaldırıp bütün Şâfileri Hanefileştirdikten sonra, bana zulüm suretinde cebren teklif edilse, sizin gibi dinsizlerin bir usulüdür denilebilir. Yoksa keyfi bir alçaklıktır. Öylelerin keyfine tâbi değiliz ve tanımayız!

Dördüncüsü: İslâmiyetle eskiden beri imtizaç ve ittihad eden, ciddi dindar ve dinine samimî hürmetkâr Türklük milliyetine bütün bütün zıt bir surette, frenklik mânâsında Türkçülük namıyla, tahrifdârâne ve bid'akârâne bir fetvâ ile "Türkçe kamet et" diye, benim gibi başka milletten olanlara teklif etmek hangi usuldedir? Evet, hakikî Türklere pek hakikî dostâne ve uhuvvetkârâne münasebettar olduğum hâlde, böyle sizin gibi frenkmeşreplerin Türkçülüğüyle hiçbir cihette münasebetim yoktur. Nasıl bana teklif ediyorsunuz? Hangi kanunla? Eğer milyonlarla efradı bulunan ve binler seneden beri milliyetini ve lisanını unutmayan ve Türklerin hakikî bir vatan daşı ve eskiden beri cihad arkadaşı olan Kürtlerin milliyetini kaldırıp onların dilini onlara unutturduktan sonra, belki, bizim gibi ayrı unsurdan sayılanlara teklifiniz, bir nevi usul-ü vahşiyâne olur. Yoksa sırf keyfidir. Eşhâsin keyfine tebaiyet edilmez ve etmeyiz!

Beşincisi: Bir hükümet, kendi raiyetine ve raiyet kabul ettiği adamlara herbir kanunu tatbik etse de, raiyet kabul etmediği adamlara kanununu

*Dünyada
hükümet süren,
hükmeden her
kavmin, hattâ
insan eti yiyen
yamyamların,
hattâ vahşî,
canavar bir çete
reisinin bir usulü
var, bir düsturla
hükmeder.*

Hem hiçbir hükümet iki cezayı birden vermez. Bir katili ya hapse atar veyahut idam eder. Hem hapisle ceza, hem idamla ceza bir yerde vermek hiçbir usulde yoktur.

tatbik edemez. Çünkü onlar diyebilirler ki: “Madem biz raiyetiniz değiliz; siz de bizim hükümetimiz değilsiniz.”

Hem hiçbir hükümet iki cezayı birden vermez. Bir katili ya hapse atar veyahut idam eder. Hem hapisle ceza, hem idamla ceza bir yerde vermek hiçbir usulde yoktur.

İşte, madem vatana ve millete hiçbir zararım dokunmadığı halde, beni sekiz senedir, en yabanî ve hariç bir milletten cânî bir adama dahi yapılmayan bir esaret altına aldınız. Cânileri affettiğiniz halde, hürriyetimi selb edip hukuk-u medeniyeden iskat ederek muamele ettiniz. “Bu da vatan evlâdıdır” demediğiniz halde, hangi usulle, hangi kanunla biçare milletinize rızaları hilâfına olarak tatbik ettiğiniz bu hürriyet-şiken usulünüzü, benim gibi her cihetle size yabancı bir adama teklif ediyorsunuz?

Madem Harb-i Umumîde ordu kumandanlarının şهادetiyle, vasıta olduğumuz çok fedakârlıkları ve vatan uğrunda cansiperâne mücadeleleri cinayet saydınız. Ve biçare milletin hüsn-ü ahlâkını muhafaza ve saadet-i dünyeviye ve uhreviyelerinin teminine pek ciddî ve tesirli çalışmayı hıyanet saydınız. Ve mânen menfaatsiz, zararlı, hatarlı, keyfî, küfrî frenk usulünü kendinde kabul etmeyen bir adama sekiz sene ceza verdiniz. (Şimdi ceza yirmi sekiz sene oldu.) Ceza bir olur. Tatbikini kabul etmedim; cezayı çek-tirdiniz. İkinci bir cezayı cebren tatbik etmek hangi usuldedir?

Altıncısı: Madem sizlerle, itikadınızca ve bana edilen muameleye nazaran, küllî bir muhalefetimiz var. Siz dininizi ve âhoretinizi dünyanız uğrunda feda ediyorsunuz. Elbette, mâbeynimizde, tahmininizce bulunan muhalefet sırrıyla, biz dahi hilâfınıza olarak, dünyamızı dinimiz uğrunda ve âhiretimize her vakit feda etmeye hazırız. Sizin zalimâne ve vahşiyâne hükümünüz altında bir iki sene zelilâne geçecek hayatımızı, kudsî bir şهادeti kazanmak için feda etmek, bize âb-ı kevser hükmüne geçer. Fakat Kur’ân-ı Hakîmin feyzine ve işârâtına istinaden, sizi titretmek için, size katî haber veriyorum ki:

Beni öldürdükten sonra yaşayamayacaksınız. Kahhar bir el ile, cennetiniz ve mahbubunuz olan dünyadan tard edilip ebedî zulûmata çabuk atılacaksınız. Arkamdan, pek çabuk sizin nemrutlaşmış reisleriniz gebertilecek, yanıma gönderilecek. Ben de huzur-u İlahîde yakalarını tutacağım. Adalet-i İlahîye onları esfel-i sâfilîne atmakla intikamımı alacağım.

Ey din ve âhoretini dünyaya satan bedbahtlar! Yaşamınızı isterseniz bana ilişmeyiniz. İlişseniz, intikamım muzaaf bir surette sizden alınacağını biliniz, titreyiniz! Ben rahmet-i İlahîden ümit ederim ki, mevtim, hayatımdan ziyade dine hizmet edecek ve ölümüm başınızda bomba gibi patlayıp başınızı dağıtacak! Cesaretiniz varsa ilişiniz! Yapacağınız varsa göreceğiniz de var. Ben bütün tehdidâtınıza karşı, bütün kuvvetimle bu ayeti okuyorum:

الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا
حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ^[3]

Mektubat, 416-418

Üçüncü sual: Bir mektubun yirmi kelimesinde beş kelime kusurlu görülsün, o beş kelime sansür edilir. Mütebâkisine izin vermek bir düstur iken, Eskişehir Mahkemesinin dört ay tetkikten sonra, yüz bin kelime içinde zâhiri nazarda zararlı tevehhüm edilen yalnız on beş kelimedenden başka bulmamasıyla ve Heyet-i Vekile de dört yüz sayfalı Zülfikar'ın yalnız iki sayfasında (şimdiki kanuna uygun olmamasından) otuz sene evvel yazılan iki âyetin tefsirinden başka ilişmemesi ve Denizli ve Ankara ehl-i vukufu on beş sehivden başka ilişmemesiyle ve şimdiye kadar yüz binler adamın ıslahına vesile olmasıyla, vatana ve millete bin büyük menfaati tahakkuk eden Risale-i Nur'a küçük bir hizmet eden veya kendi imanını kurtardığı için bir risalesini yazan ve Emirdağında garip ve ihtiyarlığıma şefkaten bana kardeşlik eden Çalışkanlar gibi rıza-yı İlahî için bana hizmet eden biçareleri iş mevsiminde ve dehşetli kışta taht-ı tevkife almak, hükümet-i cumhuriyenin hangi prensibiyle kabil-i tevkif olabilir? Ve hangi kanunu, müsaade etmeye imkânı var?

Madem cumhuriyet prensipleri hürriyet-i vicdan kanunu ile dinsizlere ilişmiyor; elbette mümkün olduğu kadar dünyaya karışmayan ve ehl-i dünya ile mübareze etmeyen ve âhiretine ve imanına ve vatanına dahi nâfi bir tarzda çalışan dindarlara da ilişmemek gerektir ve elzemdir. Bin seneden beri bu milletin gıda ve ilâç gibi bir hâcet-i zarurîyesi olan takvâyı ve salâhati bu mazhar-ı enbiya olan Asya'da hükmeden ehl-i siyaset yasak etmez ve edemez biliyoruz.

Yirmi seneden beri münzevî yaşayan ve yirmi sene evvelki Said'in kafasıyla sorduğu bu suallerde bu zamanın tarz-ı telâkkesine uygun gelmeyen kusurlarına bakmamak, insanîyetin muktezasıdır.

Vatan ve millet ve âsâyîşin menfaati hesabına bunu da hatırlatmak bir vazife-i vataniyem olması cihetiyle derim: Böyle bize ve Risale-i Nur'a az bir münasebetle taht-ı tevkife alınmak, gücendirmek yüzünden vatana ve âsâyîşe dindârâne menfaati bulunan pekçok zatlara idare aleyhine çevirebilir, anarşiliğe meydan verir. Evet, Risale-i Nur ile imanlarını kurtaran ve millete zararsız ve tam menfaattar vaziyete girenler yüz binden çok ziyadedir. Hükümet-i cumhuriyenin belki her büyük dairesinde ve milletin her tabakasında faydalı ve müstakimâne bir surette bulunuyorlar. Bunları gücendirmek değil, belki himaye etmek elzemdir.

[3]. Onlar öyle kimselerdir ki insanlar onlara “Düşman size karşı büyük bir kuvvet topladı; onlardan korkun” dedikleri zaman onların imanını ziyadeleştirdi ve “Allah bize yeter; O ne güzel vekildir” dediler. (Âl-i İmran Suresi: 173.)

Madem cumhuriyet prensipleri hürriyet-i vicdan kanunu ile dinsizlere ilişmiyor; elbette mümkün olduğu kadar dünyaya karışmayan ve ehl-i dünya ile mübareze etmeyen ve âhiretine ve imanına ve vatanına dahi nâfi bir tarzda çalışan dindarlara da ilişmemek gerektir ve elzemdir.

*Madem,
hükümet-i
cumhuriye,
cumhuriyetteki
hürriyet-i vicdan
düsturuyla,
dinsizlere ve
sefahetçilere
ilişmiyor. Elbette,
dindarlara ve
takvâcılara
da ilişmemek
gerektir.*

Şekvâmızı dinlemeyen ve bizi söyletmeyen ve bahanelerle sıkıştıran bir kısım resmî adamlar, vatan aleyhinde anarşiliğe meydan açıyorlar diye kuvvetli bir vehim hatırımıza geliyor.

Hem maslahat-ı hükümet namına derim: Madem Beşinci Şuayı, hem Denizli, hem Ankara mahkemeleri tetkik edip ilişmemişler, bize verdiler. Elbette onu yeniden resmiyete koyup dedikodulara meydan açmamak, idarece zarurîdir. Biz o risaleyi, mahkemelerin ellerine geçmeden ve onu teşhirlerinden evvel gizlediğimiz gibi, Afyon hükümet ve mahkemesi dahi onu medar-ı sual ve cevap etmemeli. Çünkü kuvvetlidir, reddedilmez. Kablelvuku haber vermiş, doğru çıkmış. Hem hedefi dünya değil; olsa olsa, ölmüş gitmiş bir şahsa, müteaddit mânâlarından bir mânâsı muvafık geliyor. Onun dostluğu taassubuyla o gaybî ihbarı ve mânâyı resmiyete koymamayı ve bizi onunla muaheze etmekle daha ziyade teşhirine yol açmamayı, vatan ve millet ve âsâyış ve idare hesabına ihtar etmeye vicdanım beni mecbur eyledi.

Hükümet-i cumhuriye, cumhuriyetteki hürriyet-i vicdan düsturuyla, dinsizlere ve sefahetçilere ilişmiyor. Elbette, dindarlara ve takvâcılara da ilişmemek gerektir

Afyon Müddei Umumîsi ve Mahkeme Reisi ve Âzâlarına

Denizli'nin adliyesine hukukumu müdafaa için arz ettiğim Dokuz Esası aynen size de takdim ediyorum.

Yirmi senedir hayat-ı içtimaiyeyi ve bilhassa böyle resmî ve ince ve siyasî hayatı terk etmişim. O hallere karşı alınması lâzım gelen vaziyeti bilmiyorum ve düşünmüyorum ve düşünmesi beni cidden incitiyor. Fakat mecburiyetle başka mahkemede insafsız bir zâtın intizamsız ve mükerrer ve lüzumsuz pek çok suallerine verdiği cevapların hâtimesi ve hülâsası olan bu intizamsız müdafaatım ve istidamda belki sadet harici ve lüzumsuz tekrarlar ve intizamsızlık ve aleyhime dönecek şiddetli tabirler ve bilmediğim yeni kanunlara muhalif ifadeler bulunabilir. Fakat madem hakikat üzere gidiyor; hakikatın hatırı için o kusurlara bakmamak gerektir. O istida ve müdafaatım dokuz esas üzerine gidiyor.

Birincisi: Madem, hükümet-i cumhuriye, cumhuriyetteki hürriyet-i vicdan düsturuyla, dinsizlere ve sefahetçilere ilişmiyor. Elbette, dindarlara ve takvâcılara da ilişmemek gerektir. Ve madem dinsiz bir millet yaşamaz ve Asya din noktasında Avrupa'ya benzemez ve İslâmiyet, hayat-ı şahsiye ve uhreviye cihetinde Hıristiyanlığa uymaz ve dinsiz bir Müslüman başka dinsizler gibi olmaz. Ve bu bin seneden beri dünyayı diyanetiyle ışıklandıran ve bütün dünyanın tehacümatına karşı salâbet-i diniyesini kahramanâne müdafaa eden bu vatandaki milletin bir ihtiyac-ı fıtrîsi hükmüne geçen diyanet, salâhat ve bilhassa iman hakikatlerinin öğrenmesi yerlerine hiçbir terakkiyat, hiçbir medeniyet tutamaz. Ve o ihtiyacı onlara unutturamaz.

Elbette bu vatandaki millete hükmeden bir hükümet, Risale-i Nur'a adalet ve kanun ve âsâyiş cihetinde ilişemez ve ilişirmemeli.

İkinci esas: Madem bir şeyi reddetmek başkadır ve onunla amel etmemek bütün bütün başkadır. Ve her hükûmette şiddetli muhalifler bulunur. Ve Mecusi hâkimiyeti altında Müslümanlar ve hükümet-i İslâmiye-i Ömeriyede Yahudiler ve Hıristiyanlar bulunması ve âsâyişe ve idareye ilişmeye-nin hürriyet-i şahsiyesi her hükûmette vardır ve ilişilmez. Ve hükümet ele bakar, kalbe bakmaz. Ve madem âsâyişe ve idareye ve siyasete ilişmek isteyen herhalde hiç şüphesiz gazetelerle ve dünya hâdisâtı ile alâkadar olacak, tâ kendine yardım eden cereyanları ve vaziyetleri ve hâdisâtı bilsin, tâ yanlış ayağını atmasın. Ve Risale-i Nur ise, şakirtlerini o derece men etmiş ki, benim yakın dostlarım biliyorlar ki, yirmi beş senedir, değil gazeteleri okumak, belki sormasını ve merak etmesini ve düşünmesini bana terk ettirmiş. Şimdi on senedir kat'iyen dünya cereyanlarından ve vaziyetlerinden, Alman'ın mağlûbiyeti ve bolşeviğin istilâsından başka hiçbir haber almayacak derecede beni hayat-ı içtimaiyeden çekmiş. Elbette ve elbette, hikmet-i hükümet ve kanun-u siyaset ve düstur-u adâlet bana ve benim gibi kardeşlerime ilişemez. Ve ilişen, herhalde ya evhamından, ya garazından veya inandından ilişir.

Şualar, 311-313

Yirmi İkinci Mektup

Şu Mektup iki mebhastır. Birinci Mebhas, ehl-i imanı uhuvvete ve muhabbete davet eder.

Birinci Mebhas

Mü'minlerde nifak ve şikak, kin ve adâvete sebebiyet veren tarafgirlik ve inat ve haset, hakikatçe ve hikmetçe ve insanîyet-i kübrâ olan İslâmiyetçe ve hayat-ı şahsiyece ve hayat-ı içtimaiyece ve hayat-ı mâneviyece çirkin ve merduttur, muzır ve zulümdür ve hayat-ı beşeriye için zehirdir.

Şu hakikatin gayet çok vücuhundan altı veçhini beyan ederiz.

Birinci Vecih:

Hakikat nazarında zulümdür.

Ey mü'mine kin ve adâvet besleyen insafsız adam! Nasıl ki, sen bir gemide veya bir hanede bulunsan, seninle beraber dokuz mâsum ile bir cânî var. O gemiyi gark ve o haneyi ihrak etmeye çalışan bir adamın ne derece zulmettiğini bilirsin. Ve zalimliğini, semâvâta işittirecek derecede bağırarak. Hattâ bir tek mâsum, dokuz cânî olsa, yine o gemi hiçbir kanun-u adaletle batırılmaz.

Aynen öyle de, sen, bir hane-i Rabbâniye ve bir sefine-i İlâhiye olan bir mü'minin vücudunda, iman ve İslâmiyet ve komşuluk gibi, dokuz değil, belki yirmi sıfat-ı mâsume varken, sana muzır olan ve hoşuna gitmeyen bir

*Ve hükümet
ele bakar, kalbe
bakmaz. Ve
madem âsâyişe
ve idareye ve
siyasete ilişmek
isteyen herhalde
hiç şüphesiz
gazetelerle ve
dünya hâdisâtı ile
alâkadar olacak,
tâ kendine yardım
eden cereyanları
ve vaziyetleri ve
hâdisâtı bilsin,
tâ yanlış ayağını
atmasın.*

*Mü'min,
kardeşini sever
ve sevmeli.
Fakat fenalığı
için yalnız acır.
Tahakkümle değil,
belki lütufla
islahına çalışır.
Onun için,
nass-ı hadisle,
"Üç günden
fazla mü'min
mü'mine küsüp
kat-ı mükâleme
etmeyecek."*

câni sıfatı yüzünden ona kin ve adâvet bağlamakla o hane-i mâneviye-i vücudun mânen gark ve ihrakına, tahrip ve batmasına teşebbüs veya arzu etmen, onun gibi şenî ve gaddar bir zulümdür.

İkinci Vecih:

Hem hikmet nazarında dahi zulümdür. Zira malûmdur ki, adâvet ve muhabbet, nur ve zulmet gibi zıttırlar. İkisi, mânâ-yı hakikisinde olarak beraber cem olamazlar.

Eğer muhabbet, kendi esbabının rüçhaniyetine göre bir kalbde hakiki bulunsa, o vakit adâvet mecazî olur, acımak suretine inkılâp eder. Evet, mü'min, kardeşini sever ve sevmeli. Fakat fenalığı için yalnız acır. Tahakkümle değil, belki lütufla islahına çalışır. Onun için, nass-ı hadisle, "Üç günden fazla mü'min mü'mine küsüp kat-ı mükâleme etmeyecek."

Eğer esbab-ı adâvet galebe çalıp, adâvet, hakikatıyla bir kalbde bulunsa, o vakit muhabbet mecazî olur, tasannu ve temellük suretine girer.

Ey insafsız adam! Şimdi bak ki, mü'min kardeşine kin ve adâvet ne kadar zulümdür. Çünkü, nasıl ki sen âdi, küçük taşları Kâbe'den daha ehemmiyetli ve Cebel-i Uhud'dan daha büyük desen, çirkin bir akılsızlık edersin. Aynen öyle de, Kâbe hürmetinde olan iman ve Cebel-i Uhud azametinde olan İslâmiyet gibi çok evsâf-ı İslâmiye muhabbeti ve ittifakı istediği hâlde, mü'mine karşı adâvete sebebiyet veren ve âdi taşlar hükmünde olan bazı kusurâtı iman ve İslâmiyete tercih etmek, o derece insafsızlık ve akılsızlık ve pek büyük bir zulüm olduğunu, aklın varsa anlarsın.

Evet, tevhid-i imanî, elbette tevhid-i kulûbu ister. Ve vahdet-i itikad dahi, vahdet-i içtimaiyeyi iktiza eder. Evet, inkâr edemezsin ki, sen bir adamla beraber bir taburda bulunmakla, o adama karşı dostâne bir rabita anlarsın; ve bir kumandanın emri altında beraber bulunduğunuzdan, arkadaşâne bir alâka telâkki edersin. Ve bir memlekette beraber bulunmakla, uhuvvetkârâne bir münasebet hissedersin. Halbuki, imanın verdiği nur ve şuurla ve sana gösterdiği ve bildirdiği esmâ-i İlâhiye adedince vahdet alâkaları ve ittifak rabitaları ve uhuvvet münasebetleri var.

Meselâ, her ikinizin Hâlıkınız bir, Mâlikiniz bir, Mâbudunuz bir, Râzıkınız bir-bir, bir, bine kadar bir, bir.

Hem Peygamberiniz bir, dininiz bir, kibleiniz bir-bir, bir, yüze kadar bir, bir.

Sonra köyünüz bir, devletiniz bir, memleketiniz bir-ona kadar bir, bir.

Bu kadar bir birler vahdet ve tevhidi, vifak ve ittifakı, muhabbet ve uhuvveti iktiza ettiği ve kâinatı ve küreleri birbirine bağlayacak mânevî zincirler buldukları hâlde, şikak ve nifâka, kin ve adâvete sebebiyet veren örümcek ağı gibi ehemmiyetsiz ve sebatsız şeyleri tercih edip mü'mine karşı hakiki adâvet etmek ve kin bağlamak, ne kadar o rabita-i vahdete bir hürmetsizlik ve o esbab-ı muhabbete karşı bir istihfaf ve o münasebât-ı uhuvvete karşı

ne derece bir zulüm ve i'tisaf olduğunu, kalbin ölmemişse, aklın sönmemişse anlarsın.

Üçüncü Vecih:

Adalet-i mahzayı ifade eden ^[4] وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ sırrına göre, bir mü'minde bulunan canı bir sıfat yüzünden sair masum sıfatlarını mahkûm etmek hükmünde olan adavet ve kin bağlamak, ne derece hadsiz bir zulüm olduğunu ve bhusus bir mü'minin fena bir sıfatından darılıp küsüp o mü'minin akrabasına adavetini teşmil etmek ^[5] إِنَّ الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ sığa-i mübalâğa ile gayet azîm bir zulüm ettiğini, hakikat ve Şeriat ve hikmet-i İslâmiye sana ihtar ettiği halde nasıl kendini haklı bulursun, “Benim hak-kım var” dersin?

Hakikat nazarında sebep-i adavet ve şer olan fenalıklar, şer ve toprak gibi kesiftir; başkasına sirayet ve in'ikâs etmemek gerektir. Başkası ondan ders alıp şer işlese, o başka meseledir. Muhabbetin esbabı olan iyilikler, muhabbet gibi nurdur; sirayet ve in'ikâs etmek, şe'nidir. Ve ondandır ki “Dostun dostu, dosttur” sözü, durûb-u emsal sırasına geçmiştir. Hem onun içindir ki “Bir göz hatırı için çok gözler sevilir” sözü umumun lisanında gezer.

İşte ey insafsız adam! Hakikat böyle gördüğü halde, sevmediğin bir adamın sevimli, masum bir kardeşine ve taallûkatına adavet etmek ne kadar hilâf-ı hakikat olduğunu, hakikatbin isen anlarsın.

Mektubat, 253-255.

Adalet-i mahzâ-yı Kur'âniye, bir mâsumun hayatını ve kanını, hattâ umum beşer için de olsa heder etmez. İki nazar-ı kudrette bir olduğu gibi, nazar-ı adalette de birdir. Hodgâmlıkla, öyle insan olur ki, ihtirasına mâni herzeyi, hattâ elinden gelirse dünyayı harap ve nev-i beşeri mahvetmek ister.

Mektubat, 459.

Evâmir-i şer'iyeye karşı itaat ve isyan olduğu gibi, evâmir-i tekviniyeye karşı da itaat ve isyan vardır. Birincisinde mükâfat ve mücâzâtın ekseri âhirette, ikincisinde ağılebi dünyada olur. Meselâ, sabrın mükâfâtı zaferdir; atâletin mücâzâtı sefalettir; sa'yin sevabı servettir; sebatın mükâfâtı galebedir. Müsavatsız adalet, adalet değildir.

Mektubat, 462.

Cumhuriyet ki, adâlet ve meşveret ve kanunda inhisâr-ı kuvvetten ibârettir. On üç asır evvel Şeriat-ı Garra teessüs ettiğinden, ahkâmda Avrupa'ya dilencilik etmek, dini İslâma büyük bir cinâyettir. Ve şimale müteveccihen namaz kılmak gibidir. Kuvvet kanunda olmalı. Yoksa istibdat tevzî olunmuş olur.

[4]. Hiçbir günahkâr, başkasının günahını yüklenmez. (Fâtır Suresi: 18.)

[5]. Muhakkak ki insan çok zalimdir. (İbrahim Suresi: 34.)

Adalet-i mahzâ-yı Kur'âniye, bir mâsumun hayatını ve kanını, hattâ umum beşer için de olsa heder etmez. İki nazar-ı kudrette bir olduğu gibi, nazar-ı adalette de birdir. Hodgâmlıkla, öyle insan olur ki, ihtirasına mâni herzeyi, hattâ elinden gelirse dünyayı harap ve nev-i beşeri mahvetmek ister.

İttifak hüddâdadır,
hevâda ve
heveste değil.
İnsanlar hür
oldular, ama yine
abdullahtırlar.
Her şey hür oldu.
Şeriat da hürdür,
meşrutiyet
de. Mesâil-i
Şeriâtı rüşvet
vermeyeceğiz.
Başkasının
kusuru, insanın
kusuruna senet ve
öziir olamaz.

Kuvvet kanunda olmalı. Yoksa istibdat tevzi olunmuş olur. ^[6] إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْقَوِيُّ الْمَتِينُ hâkim ve âmir-i vicdanî olmalı. O da marifet-i tam ve medeniyet-i âmm veyahut din-i İslâm namıyla olmalı. Yoksa istibdat daima hükümferma olacaktır.

İttifak hüddâdadır, hevâda ve heveste değil. İnsanlar hür oldular, ama yine abdullahtırlar. Her şey hür oldu. Şeriat da hürdür, meşrutiyet de. Mesâil-i Şeriâtı rüşvet vermeyeceğiz. Başkasının kusuru, insanın kusuruna senet ve öziir olamaz. Yeis mâni-i her kemâldir. "Neme lâzım, başkası düşünsün" istibdadın yadigârıdır. Bu cümlelerin mâbeynini rabtedecek olan mukadde-matı, Türkçe bilmediğim için mütâliinin fikirlerine havale ediyorum,

Hutbe-i Şamiye, 93

Birinci Cümle: Adalet-i mahzânın en büyük düsturunu vaz ediyor. Der ki: Bir mâsumun hayatı, kanı, hattâ umum beşer için olsa da, heder olmaz. İkişi nazar-ı kudrette bir olduğu gibi, nazar-ı adalette de birdir. Cüz'iyatın külliye nispeti bir olduğu gibi, hakkın dahi mizan-ı adalette karşı aynı nispettir. O nokta-i nazardan, hakkın küçüğü büyüğü olamaz.

Lâkin, adalet-i izafiye, cüz'ü külle feda eder. Fakat muhtar cüz'ün sarihen veya zımnen ihtiyar ve rıza vermek şartıyla. Ene'ler nahnü'ye inkılâp edip mezci, cemaat ruhu tevellüt ederek, külle feda olmak için fert zımnen rızadâde olabilir.

Bazan nur, nar görüldüğü gibi şiddet-i belağat da mübalâğa görünür. Şurada nükte-i belağat üç noktadan tereküp ediyor.

Sünubat, 27

Üçüncü Hakikat:

Bâb-ı Hikmet ve Adâlet olup, ism-i Hakîm ve Âdilın cilvesidir.

Hiç mümkün müdür ki, zerrelerden güneşlere kadar cereyan eden hikmet ve intizam, adâlet ve mizanla Rubûbiyetin saltanatını gösteren Zât-ı Zülcelâl, Rubûbiyetin cenâh-ı himâyesine ilticâ eden ve hikmet ve adâlete imân ve ubûdiyetle tevfi-k-ı hareket eden mü'minleri taltif etmesin ve o hikmet ve adâlete küfür ve tuğyan ile isyan eden edepsizleri te'dib etmesin? Halbuki, bu muvakkat dünyada, o hikmet, o adâlete lâıyk binden biri in-sanda icrâ edilmiyor, tehir ediliyor. Ehl-i dalâletin çoğu ceza almadan, ehl-i hidâyetin de çoğu mükâfat görmeden buradan göçüp gidiyorlar. Demek, bir mahkeme-i kübrâya, bir saadet-i uzmâya bırakılıyor.

Evet, görünüyor ki, şu âlemde tasarruf eden Zât, nihayetsiz bir hikmetle iş görüyor. Ona bürhan mı istersin? Her şeyde maslahat ve faydalara riâyet etmesidir. Görmüyor musun ki, insanda bütün âzâ, kemikler ve damarlarda,

[6]. Muhakkak ki Allah sonsuz güç ve kudret sahibidir. Üstadımız aynı makaleyi Tarihçe-i Hayat'ta derc ederken Arapça ibare şöyle yer almıştır: "إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيمٌ" "Şüphesiz ki Allah pek kuvvetli ve pek izzetlidir. (Hac Suresi: 40.)

hattâ bedeninin hüceyrâtında, her yerinde, her cüz'ünde faydalar ve hikmetlerin gözetilmesi, hattâ bâzı âzâsı, bir ağacın ne kadar meyveleri varsa, o derece o uzva hikmetler ve faydalar takması gösteriyor ki, nihayetsiz bir hikmet eliyle iş görülüyor? Hem, her şeyin san'atında nihayet derecede intizam bulunması gösterir ki, nihayetsiz bir hikmet ile iş görülüyor.

Evet, güzel bir çiçeğin dakık programını, küçücük bir tohumunda dercetmek, büyük bir ağacın sahife-i a'mâlîni, tarihçe-i hayatını, fihriste-i cihazâtını küçücük bir çekirdekte mânevî kader kalemiyle yazmak, nihayetsiz bir hikmet kalemi işlediğini gösterir.

Hem her şeyin hilkatinde gayet derecede hüsn-ü san'at bulunması, nihayet derecede hakîm bir Sâniin nakışı olduğunu gösterir. Evet, şu küçücük insan bedeni içinde bütün kâinatın fihristesini, bütün hazâin-i rahmetin anahtarlarını, bütün esmâlarının aynalarını derc etmek, nihayet derecede bir hüsn-ü san'at içinde bir hikmeti gösterir.

Şimdi hiç mümkün müdür ki, şöyle icraat-ı Rubûbiyette hâkim bir hikmet, o Rubûbiyetin kanadına ilticâ eden ve imân ile itaat edenlerin taltifini istemesin ve ebedî taltif etmesin?

Hem, adâlet ve mîzan ile iş görüldüğüne bürhan mı istersin? Her şeye hassas mîzanlarla, mahsus ölçülerle vücud vermek, sûret giydirmek, yerli yerine koymak, nihayetsiz bir adâlet ve mîzan ile iş görüldüğünü gösterir.

Hem, her hak sahibine istidadı nisbetinde hakkını vermek, yani vücudunun bütün levâzımâtını, bekasının bütün cihazâtını en münâsip bir tarzda vermek, nihayetsiz bir adâlet elini gösterir.

Hem, istidad lisâniyle, ihtiyac-ı fitrî lisâniyle, ıztırâr lisâniyle suâl edilen ve istenilen her şeye dâimî cevap vermek, nihayet derecede bir adl ve hikmeti gösteriyor.

Şimdi, hiç mümkün müdür ki, böyle en küçük bir mahlûkun, en küçük bir hâcâtının imdadına koşan bir adâlet ve hikmet, insan gibi en büyük bir mahlûkun beka gibi en büyük bir hâcetini mühmel bıraksın, en büyük istimdâdını ve en büyük suâlîni cevapsız bıraksın; Rubûbiyetin haşmetini, ibâdının hukukunu muhâfaza etmekle, muhâfaza etmesin? Halbuki, şu fânî dünyada kısa bir hayat geçiren insan, öyle bir adâletin hakikatine mazhar olamaz ve olamıyor. Belki bir mahkeme-i kübrâya bırakılıyor. Zîrâ, hakiki adâlet ister ki, şu küçücük insan, şu küçüklüğü nisbetinde değil, belki cinâyetinin büyüklüğü, mahiyetinin ehemmiyeti ve vazifesinin azameti nisbetinde mükâfat ve mücâzât görsün. Mâdem, şu fânî, geçici dünya, ebed için halk olunan insan hususunda öyle bir adâlet ve hikmete mazhariyetten çok uzaktır; elbette, Âdil olan o Zât-ı Celîl-i Zülcemâlin ve Hakîm olan o Zât-ı Cemîl-i Zülcelâlin dâimî bir Cehennemî ve ebedî bir Cennetî bulunacaktır.

Hem, adâlet ve mîzan ile iş görüldüğüne bürhan mı istersin? Her şeye hassas mîzanlarla, mahsus ölçülerle vücud vermek, sûret giydirmek, yerli yerine koymak, nihayetsiz bir adâlet ve mîzan ile iş görüldüğünü gösterir.

Hem, hiç akıl kabul eder mi ki, insanın başına ve içindeki havâssına saçları adedince vazifeler yükletsin de, yalnız bir saç hükmünde ona bir ücret-i dünyeviye versin, adâlet-i hakikiyesine zıd olarak ve hikmet-i hakikiyesine münâfi, mânâsız iş yapsın?

Onuncu Hakikat

Bâb-1 hikmet, inâyet, rahmet, adâlettir; ism-i Hakîm, Kerîm, Âdil, Rahîmin cilvesidir.

Hiç mümkün müdür ki, şu bekasız misafirhâne-i dünyada ve şu devamsız meydan-ı imtihanda ve şu sebatsız teşhîrgâh-ı arzda bu derece bâhir bir hikmet, bu derece zâhir bir inâyet ve bu derece kahir bir adâlet ve bu derece vâsi bir merhametin âsârını gösteren Mâlikü'l-Mülk-ü Zülcelâlin daire-i memleketinde ve âlem-i mülk ve melekûtunda dâimî meskenler, ebedî sâkinler, bâkî makamlar, mukîm mahlûklar bulunmayıp, şu görünen hikmet, inâyet, adâlet, merhametin hakikatleri hiçe in-sin?

Hem hiç kabil midir ki, o Zât-ı Hakîm şu insanı bütün mahlûkat içinde kendine küllî muhatap ve câmi' bir ayna yapıp, bütün hazâin-i rahmetinin müstemilâtını ona tattırsın, hem tarttırsın, hem tanıttırsın; Kendini bütün esmâsıyla ona bildirsın, onu sevsin ve sevdırsın; sonra, o bîçare insanı o ebedî memleketine göndermesin, o dâimî saadetgâha dâvet edip mes'ud etmesin?

Hem hiç mâkul müdür ki, hattâ çekirdek kadar her bir mevcuda bir ağaç kadar vazife yükü yüklesin, çiçekleri kadar hikmetleri bindırsın, semereleri kadar maslahatları taksın da, bütün o vazifeye, o hikmetlere, o maslahatlara dünyaya müteveccih yalnız bir çekirdek kadar gaye versin, bir hardal kadar ehemmiyeti olmayan dünyevî bekasını gaye yapsın; ve bunları, âlem-i mânâya çekirdekler ve âlem-i âhirete bir mezraa yapmasın; tâ, hakiki ve lâyık gayelerini versinler ve bu kadar mühim ihtifâlât-ı mühimmeyi gayesiz, boş, abes bıraksın, onların yüzünü âlem-i mânâya, âlem-i âhirete çevirmesin; tâ, asıl gayeleri ve lâyık meyvelerini göster-sin? Evet, hiç mümkün müdür ki, bu şeyleri böyle hilâf-ı hakikat yapmakla, Kendi evsâf-ı hakikiyesi olan Hakîm, Kerîm, Âdil, Rahîmin zıd-larıyla -hâşâ, sümme hâşâ- muttasıf gösterip, hikmet ve keremine, adl ve rahmetine delâlet eden bütün kâinatın hakaikını tezkib etsin, bütün mevcudâtın şehâdetlerini reddetsin, bütün masnuâtın delâletlerini iptal etsin?

Hem, hiç akıl kabul eder mi ki, insanın başına ve içindeki havâssına saçları adedince vazifeler yükletsin de, yalnız bir saç hükmünde ona bir ücret-i dünyeviye versin, adâlet-i hakikiyesine zıd olarak ve hikmet-i hakikiyesine münâfi, mânâsız iş yapsın?

Hem hiç mümkün müdür ki, bir ağaca taktığı neticeler, meyveler miktarınca, her bir zihayata, belki lisân gibi her bir uzvuna, belki her bir masnua o derece hikmetleri, maslahatları takmakla, kendisinin bir Hakîm-i Mutlak olduğunu ispat edip göstere-sin, sonra bütün hikmetlerin en büyüğü ve bütün maslahatların en mühimmi ve bütün neticelerin en elzemi ve hikmeti hikmet, nimeti nimet, rahmeti rahmet eden

ve bütün hikmetlerin, nimetlerin, rahmetlerin, maslahatların menbai ve gayesi olan beka ve likayı ve saadet-i ebediyeyi vermeyip terk ederek, bütün işlerini abesiyet-i mutlaka derekesine düşürsün; ve kendini o zâta benzetsin ki, öyle bir saray yapar, her bir taşında binlerce nakışlar, her bir tarafında binler zînetler ve her bir menziline binler kıymettar âlât ve levâzımât-ı beytiye bulundursun da, sonra ona dam yapmasın; her şey çürüsün, beyhûde bozulsun. Hâşâ ve kellâ!.. Hayr-ı mutlakdan hayır gelir, Cemil-i Mutlakdan güzellik gelir, Hakîm-i Mutlakdan abes bir şey gelmez.

Evet, her kim fikren tarihe binip mâzi cihetine gitse, şu zaman-ı hazırda gördüğümüz menzil-i dünya, meydan-ı ibtilâ, meşher-i eşya gibi, seneler adedince vefât etmiş menziller, meydanlar, meşherler, âlemler görecektir. Sûretçe, keyfiyetçe birbirinden ayrı oldukları halde, intizamca, acâibçe, Sâniin kudret ve hikmetini göstermekçe birbirine benzer. Hem görecektir ki, o sebatsız menzillerde, o devamsız meydanlarda, o bekasız meşherlerde o kadar bâhir bir hikmetin intizamâtını, o derece zâhir bir inâyetin işârâtını, o mertebe kahir bir adâletin emârâtını, o derece vâsi bir merhametin semerâtını görecektir. Basîretsiz olmamak şartıyla, yakînen bilecek ki; o hikmetten daha ekmel bir hikmet olmaz ve o âsârı görünen inâyetten daha ecmel bir inâyet kabil değil ve o emârâtı görünen adâletten daha ecell bir adâlet yoktur ve o semerâtı görünen merhametten daha eşmel bir merhamet tasavvur edilmez. Eğer, farz-ı muhâl olarak şu işleri çeviren, şu misafirleri ve misafirhâneleri değiştiren Sultan-ı Sermedînin daire-i memleketinde dâimî menziller, âli mekânlar, sabit makamlar, bâkî meskenler, mukîm ahali, mes'ud ibâdî bulunmazsa, ziyâ, hava, su toprak gibi kuvvetli ve şümüllü dört anâsır-ı mâneviye olan hikmet, adâlet, inâyet, merhametin hakikatlerini nefyetmek ve o anâsır-ı zâhiriye gibi görünen vücudlarını inkâr etmek lâzım gelir. Çünkü, şu bekasız dünya ve mâfihâ, onların tam hakikatlerine mazhar olamadığı mâlûmdur. Eğer, başka yerde dahi onlara tam mazhar olacak mekân bulunmazsa, o vakit, gündüzü dolduran ziyâyı gördüğü halde, güneşin vücudunu inkâr etmek derecesinde bir divânelikle, şu her şeyde bulunan gözümüz önündeki hikmeti inkâr etmek, şu nefsimizde ve ekser eşyada her vakit müşâhede ettiğimiz inâyeti inkâr etmek ve şu pek kuvvetli emârâtı görünen adâleti inkâr etmek ve şu her yerde gördüğümüz merhameti inkâr etmek lâzım geldiği gibi, şu kâinatta gördüğümüz icraat-ı hakîmâne ve ef'âl-i kerîmâne ve ihsanât-ı rahîmânenin sahibini -hâşâ, sümme hâşâ- sefih bir oyuncu, gaddar bir zâlim olduğunu kabul etmek lâzım gelir ki; nihayetsiz muhâl bir inkilâb-ı hakaiktir. Hattâ her şeyin vücudunu ve kendi nefsinin vücudunu inkâr eden ahmak Sofestâiler dahi bunun tasavvuruna kolay kolay yanaşamazlar.

Elhâsıl: Şu görünen şuûnât, dünyadaki vüs'atlı içtimâat-ı hayatiye ve süratli iftirakat-i mevtiye ve haşmetli toplanmalar ve çabuk dağılımlar ve azametli ihtifâlât ve büyük tecelliyât ile ve onların bu âleme âit bu

Hayr-ı mutlakdan hayır gelir, Cemil-i Mutlakdan güzellik gelir, Hakîm-i Mutlakdan abes bir şey gelmez.

*Mâdem dünya
var; ve dünya
içinde, bu âsârıyla
hikmet ve inâyet
ve rahmet ve
adâlet var. Elbette,
dünyanın vücudu
gibi katî olarak
âhîret de var.*

dünya-i fânide kısa bir zamanda mâlûmumuz olan semerât-ı cüz'iyeleri, ehemmiyetsiz ve muvakkat gayeleri mâbeyninde hiç münâsebet olmadığından, âdetâ küçük bir taşa bir büyük dağ kadar hikmetler, gayeler takmak, bir büyük dağa, bir küçük taş gibi muvakkat bir gaye-i cüz'ie vermeye benzer ki, hiçbir akıl ve hikmete uygun gelemez.

Demek, şu mevcudât ve şuûnât ile ve dünyaya âit gayeleri ortasında bu derece nisbetsizlik, katiyen şehâdet eder ki, bu mevcudâtın yüzleri âlem-i mânâya müteveccihdir. Münâsip meyveleri orada veriyor ve gözleri esmâ-i kudsiyeye dikkat ediyorlar. Gayeleri o âleme bakıyor. Ve özlere dünya toprağı altında, sümbülleri âlem-i misâlde inkişaf ediyor. İnsan, istidadı nisbetinde burada ekiyor ve ekiliyor, âhîrette mahsül alıyor. Evet, şu eşyanın esmâ-i İlâhiyeye ve âlem-i âhîrete müteveccih yüzlerine baksan göreceksin ki; mu'cize-i kudret olan her bir çekirdeğin bir ağaç kadar gayesi var, kelime-i hikmet olan her bir çiçeğin bir ağaç çiçekleri kadar mânâları var ve o hârîka-i san'at ve manzûme-i rahmet olan her bir meyvenin, bir ağacın meyveleri kadar hikmetleri var. Bizlere rızık olması ise, o binler hikmetlerinden birtek hikmettir ki, vazifesi biter, mânâsını ifade eder, vefât eder, midemizde defnedilir. Mâdem, bu fânî eşya başka yerde bâkî meyveler verirler ve dâimî sûretler bırakır ve başka cihette ebedî mânâlar ifade eder. Sermedî tesbihât yapar ve insan ise, onların şu cihetine bakan yüzlerine bakmakla insan olur. Fânide, bâkiye yol bulur.

Demek, bu hayat ve mevt içinde yuvarlanan, toplanıp dağılan mevcudât içinde başka maksad var. Temsilde kusur yoktur; şu ahvâl taklid ve temsil için teşkil ve tertib edilen ahvâle benzer. Nasıl, büyük masrafla kısa içtimâlar, dağılmalar yapılıyor; tâ, sûretler alınsın, terki edilsin, sinemada dâim gösterilsin. Onun gibi, bu dünyada, kısa bir müddet zarfında, hayat-ı şahsiye ve hayat-ı içtimâiye geçirmenin bir gayesi şudur ki: Sûretler alınıp terki edilsin, netice-i amelleri alınıp hıfzedilsin; tâ, bir mecmâ-ı ekberde muhasebesi görülsün ve bir meşher-i âzamda gösterilsin ve bir saadet-i uzmâyâ istidadı gösterilsin. Demek, hadis-i şerifte, "Dünya âhîret mezraasıdır" diye, bu hakikati ifade ediyor.

Mâdem dünya var; ve dünya içinde, bu âsârıyla hikmet ve inâyet ve rahmet ve adâlet var. Elbette, dünyanın vücudu gibi katî olarak âhîret de var. Mâdem dünyada her şey bir cihette o âleme bakıyor; demek oraya gidiliyor. Âhîreti inkâr etmek, dünya ve mâfihâyı inkâr etmek demektir.

Demek ecel ve kabir insanı beklediği gibi, Cennet ve Cehennem de insanı bekliyor ve gözlüyor.

Beşinci Suâl: Âdil ve Rahîm, Kadîr ve Hakîm, neden hususi hatâlara hususi ceza vermeyip, koca bir unsuru musallat eder. Bu hal cemâl-i rahmetine ve şümûl-ü kudretine nasıl muvâfık düşer?

Elcevap: Kadîr-i Zülcelâl, her bir unsura çok vazifeler vermiş ve her bir vazifede çok neticeler verdiriyor. Bir unsurun bir tek vazifesinde, bir tek neticesi çirkin ve şer ve musîbet olsa da, sâir güzel neticeler, bu neticeyi de güzel hükmüne getirir. Eğer, bu tek çirkin netice vücuda gelmek için, insana karşı hiddete gelmiş o unsur, o vazifeden men edilse; o vakit o güzel neticeler adedince hayırlar terk edilir ve lüzumlu bir hayrı yapmamak, şer olması haysiyetiyle, o hayırlar adedince şerler yapılır. Tâ bir tek şer gelmesin gibi; gayet çirkin ve hilâf-ı hikmet ve hilâf-ı hakikat ve kusurdur. Kudret ve hikmet ve hakikat kusurdan münezzehtirler. Mâdem bir kısım hatâlar, unsurları ve arzı hiddete getirecek derecede bir şümüllü isyandır ve çok mahlûkatın hukukuna bir tahkirli tecavüzdür. Elbette o cinâyetin fevkalâde çirkinliğini göstermek için, koca bir unsura, küllî vazifesi içinde "Onları terbiye et" diye emir verilmesi ayn-ı hikmettir ve adâlettir ve mazlumlara ayn-ı rahmettir.

Sözler, 159.

Bâzan zıd, zıddını tazammun eder

Zaman olur zıd, zıddını saklarmış. Lisân-ı siyasette lâfız, mânânın zıddıdır. Adâlet külâhını, zulüm başına geçirmiş; hamiyet libasını, hıyânet ucuz giymiş. Cihad ve hem gazâyâ, bâğî ismi takılmış. Esâret-i hayvanî, istibdad-ı şeytanî, hürriyet nâm verilmiş. Zıdlarda emsâl olmuş, sûretlerde tebâdül, isimlerde tekabül, makamlarda becâyîş-i mekânî.

Sözler, 648.

Bir kısım desâtir-i içtimâiye

İçtimâî heyette düsturları istersen: Müsâvâtsiz adâlet, önce adâlet değil. Temâsülse, tezdadın mühim bir sebebidir.

Tenâsübse, tesânüdün esası. Sıgar-ı nefistir tekebbürün menbaı. Zaaf-ı kalptir gururun mâdeni. Olmuş acz, muhâlefet menşei. Meraksa, ilme hocadır.

İhtiyaçtır terakkînin üstadı. Sıkıntıdır muallime-i sefâhet. Demek sefâhetin membaı sıkıntı olmuş. Sıkıntıysa, mâdeni yeisle sû-i zandır.

Dalâlet fikrîdir; zulümât kalbîdir; israf cesedîdir.

Sözler, 668.

İkinci İşaret

Tenkîtkârâne bir suale cevaptır.

Ehl-i dünya tarafından deniliyor ki: "Sen neden bizden küstün? Bir defa olsun hiç müracaat etmeyip sükût ettin. Bizden şiddetli şekvâ edip

İçtimâî heyette düsturları istersen:

Müsâvâtsiz adâlet, önce adâlet değil. Temâsülse, tezdadın mühim bir sebebidir.

*Evet, ben neseben
ve hayatça avam
tabakasındanım.
Ve meşreben
ve fikren,
müsavat-ı hukuk
mesleğini kabul
edenlerdenim.
Ve şefkaten ve
İslâmiyetten gelen
sırr-ı adaletle,
burjuva denilen
tabaka-i havassın
istibdat ve
tahakkümlerine
karşı eskiden
beri muhalefetle
çalışanlardanım.*

'Bana zulmediyorsunuz' diyorsun. Halbuki bizim bir prensibimiz var, bu asrın muktezası olarak hususî düsturlarımız var. Bunların tatbikini sen kendine kabul etmiyorsun. Kanunu tatbik eden zalim olmaz. Kabul etmeyen isyan eder. Ezcümlle, bu asr-ı hürriyette ve bu yeni başladığımız cumhuriyetler devrinde, müsavat esası üzerine tahakküm ve tagallübü kaldırmak düsturu bizim bir kanun-u esasımız hükmüne geçtiği halde, sen kâh hocalık, kâh zâhidlik suretinde teveccüh-ü âmmeyi kazanarak, nazar-ı dikkati kendine celb ederek, hükümetin nüfuzu haricinde bir kuvvet, bir makam-ı içtimaî elde etmeye çalıştığın, zâhir halin ve eski zamandaki macera-yı hayatının delâletiyle anlaşılıyor. Bu hal ise, şimdiki tabirle, burjuvaların müstebidâne tahakkümleri içinde hoş görünebilir. Fakat bizim tabaka-i avâmın intibahıyla ve galebesiyle tezahür eden tam sosyalizm ve bolşevizm düsturları bizim daha ziyade işimize yaradığı için o sosyalizm düsturlarını kabul ettiğimiz halde, senin vaziyetin bize ağır geliyor, prensiplerimize muhalif düşüyor. Onun için sana verdiğimiz sıkıntıdan şekvâya ve küsmeye hakkın yoktur."

Elcevap: Hayat-ı içtimaiye-i beşeriyede bir çıkır açan, eğer kâinattaki kanun-u fitrata muvafık hareket etmezse, hayırlı işlerde ve terakkîde muvaffak olamaz. Bütün hareketi şer ve tahrip hesabına geçer. Madem kanun-u fitrata tatbik-i harekete mecburiyet var; elbette fitrat-ı beşeriyeyi değiştirmek ve nev-i beşerin hilkatindeki hikmet-i esasiyeyi kaldırmakla, mutlak müsavat kanunu tatbik edilebilir.

Evet, ben neseben ve hayatça avam tabakasındanım. Ve meşreben ve fikren, müsavat-ı hukuk mesleğini kabul edenlerdenim. Ve şefkaten ve İslâmiyetten gelen sırr-ı adaletle, burjuva denilen tabaka-i havassın istibdat ve tahakkümlerine karşı eskiden beri muhalefetle çalışanlardanım. Onun için, bütün kuvvetimle adalet-i tâmmle lehinde, zulüm ve tagallübün ve tahakküm ve istibdadın aleyhindeyim.

Fakat nev-i beşerin fitratı ve sırr-ı hikmeti, müsavat-ı mutlaka kanununa zıttır. Çünkü Fâtır-ı Hakîm, kemâl-i kudret ve hikmetini göstermek için, az birşeyden çok mahsulât aldırır ve bir sayfada çok kitapları yazdırır ve birşeyle çok vazifeleri yaptırdığı gibi, beşer nevi ile de binler nevin vazifelerini gördürür. İşte o sırr-ı azîmdendir ki, Cenâb-ı Hakk, insan nevinin, binler neveleri sümbül verecek ve hayvânâtın sair binler neveleri kadar tabakat gösterecek bir fitratta yaratmıştır. Sair hayvânât gibi kuvâlarına, lâtifelerine, duygularına had konulmamış; serbest bırakıp hadsiz makamatta gezecek istidat verdiği için, bir nevi iken binler nevi hükmüne geçtiği içindir ki, arzın halifesi ve kâinatın neticesi ve zîhayatın sultanı hükmüne geçmiştir.

İşte, nev-i insanın tenevvüünün en mühim mayası ve zembereği, müsabaka ile, hakikî imanlı fazilettir. Fazileti kaldırmak, mahiyet-i beşeriyenin tebdiliyle, aklın söndürülmesiyle, kalbin öldürülmesiyle, ruhun

mahvedilmesiyle olabilir. Evet, şu hürriyet perdesi altında müthiş bir istibdatı yaşayan şu asrın gaddar yüzüne çarpılmaya lâyık iken ve halbuki o tokada müstehak olmayan gayet mühim bir zâtın yanlış olarak yüzüne savrulan kâmilâne şu sözün,

"Ne mümkün zulm ile, bîdâd ile imhâ-yı hürriyet?

Çalış, idrâki kaldır, muktedirsen âdemiyetten!" sözünün yerine, bu asrın yüzüne çarpmak için ben de derim:

Ne mümkün zulm ile, bîdâd ile imhâ-yı hakikat?

Çalış, kalbi kaldır, muktedirsen âdemiyetten!

Veyahut,

Ne mümkün zulm ile, bîdâd ile imhâ-yı fazilet?

Çalış, vicdanı kaldır, muktedirsen âdemiyetten!

Evet, imanlı fazilet, medar-ı tahakküm olmadığı gibi, sebab-i istibdat da olamaz. Tahakküm ve tagallüb etmek faziletsizliktir. Ve bilhas- sa ehl-i faziletin en mühim meşrebi, acz ve fakr ve tevazu ile hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeye karışmak tarzındadır. Lillâhilhamd, bu meşrep üstünde hayatımız gitmiş ve gidiyor. Ben kendimde fazilet var diye fahir suretinde dâvâ etmiyorum. Fakat nimet-i İllâhiyeyi tahdis suretinde şükretmek niyetiyle diyorum ki:

Cenâb-ı Hakk, fazl ve keremiyle, ulûm-u imaniye ve Kur'âniyeye çalışmak ve fehmetmek faziletini ihsan etmiştir. Bu ihsan-ı İllâhiyi bütün hayatımda, lillâhilhamd, tevfik-i İllâhî ile şu millet-i İslâmiyenin menfaatine, saadetine sarf ederek, hiçbir vakit vasıta-i tahakküm ve tagallüb olmadığı gibi, ekser ehl-i gaffetçe matlup olan teveccüh-ü nâs ve hüsn-ü kabul-ü halk dahi, mühim bir sırta binaen benim menfûrumdur, onlardan kaçıyorum. Yirmi sene eski hayatımı zayi ettiği için onları kendime muzır görüyorum. Fakat Risale-i Nur'u beğenmelerine bir emâre biliyorum, onları küstürmüyorum.

İşte, ey ehl-i dünya! Dünyanıza hiç karışmadığım ve prensiplerinize hiçbir cihet-i temasım bulunmadığı ve dokuz sene esarettteki bu hayatımın şehadetiyle yeniden dünyaya karışmaya hiçbir niyet ve arzum yokken, bana eski bir mütegalip ve daima fırsatı bekleyen ve fikr-i istibdat ve tahakkümü taşıyan bir adam gibi yapılan bunca tarassut ve tazyikiniz hangi kanunladır? Hangi maslahatladır? Dünyada hiçbir hükümet böyle fevkalkanun ve hiçbir ferdin tasvibine mazhar olmayan bir muamele-ye müsaade etmediği halde, bana karşı yapılan bu kadar bed muamelelere, yalnız değil benim küsmem, belki eğer bilse nev-i beşer küser, belki kâinat küsüyor.

Evet, imanlı fazilet, medar-ı tahakküm olmadığı gibi, sebab-i istibdat da olamaz. Tahakküm ve tagallüb etmek faziletsizliktir.

Evet, "Hükm-ü kanunu icra etmekte o mahkûma acımasa da hiddet edemez; etse zâlim olur. Hattâ, kısas cezası da olsa, hiddetle katletse, bir nevi katil olur" diye, o hâkim-i âdil demiş.

Onuncusu: Adliyede, adalet hakikati ve müracaat eden herkesin hukukunu bilâ-tefrik muhafazaya, sırf hak namına çalışmak vazifesi hükmettiğine binaendir ki, İmam-ı Ali (ra) hilâfeti zamanında bir Yahudi ile beraber mahkemede oturup muhakeme olmuşlar. Hem bir adliye reisi, bir memuru kanunca bir hırsızın elini kestiği vakit, o memurun o zâlim hırsıza hiddet ettiğini gördü, o dakikada o memuru azleyledi. Hem çok teessüf ederek dedi: "Şimdiye kadar adalet namına böyle hissiyatını karıştıranlar pek çok zulmetmişler."

Evet, "Hükm-ü kanunu icra etmekte o mahkûma acımasa da hiddet edemez; etse zâlim olur. Hattâ, kısas cezası da olsa, hiddetle katletse, bir nevi katil olur" diye, o hâkim-i âdil demiş.

İşte, madem mahkemede böyle hâlis ve garazsız bir hakikat hükmediyor. Üç mahkeme bizlere beraat verdiği ve bu milletin yüzde -bilse-ler, belki- doksanı, Nur talebelerinin zararsız olarak millete ve vatana menfaatli olduklarına pekçok emârelerle şahadet ettikleri halde, burada o mâsum ve teselliye ve adaletin iltifatına çok muhtaç Nur talebelerine karşı ihanetler ve gayet soğuk hiddetli muameleler yapılıyor. Biz her musibete ve ihanetlere karşı sabra ve tahammüle karar verdiğimizden, sükût edip Allah'a havale ederek, "Belki bunda da bir hayır var" dedik.

Fakat evham yüzünden ve garazkârların jurnalleriyle bu biçare mâsumlara böyle muameleler, belâların gelmesine bir vesile olacağından korktum, bunu yazmaya mecbur oldum. Zaten bu meselede bir kusur varsa benimdir. Bu biçareler, sırf imanları ve âhiretleri için bana rızayı İlahî dairesinde yardım etmişler. Pek çok takdire müstehak iken, böyle muameleler, hattâ kışı dahi hiddete getirdi.

Hem medar-ı hayrettir ki, bu defa da yine bir cemiyet vehmini tekrar ileri sürüyorlar. Halbuki üç mahkeme bu ciheti tetkik edip beraat vermekle beraber, mâbeynimizde böyle medar-ı itham olacak hiçbir cemiyet, hiçbir emâre mahkemeler, zabıtalara, ehl-i vukuf bulmamışlar. Yalnız bir muallimin talebeleri ve dârülfünun şakirtleri ve Kur'ân dersini veren hâfızın hıfza çalışanları gibi, Risale-i Nur talebelerinde bir uhrevî kardeşlik var. Bunlara cemiyet namını veren ve onunla itham eden, bütün esnaf ve mekteplilere ve vâizlere siyasî cemiyet nazarıyla bakmak gerektir. Bunun için ben böyle asılsız ve mânâsız ithamlarla buraya hapse gelenleri müdafaa etmeye lüzum görmüyorum.

Yalnız, hem bu memleketi, hem âlem-i İslâmî çok alâkadar eden ve maddî ve mânevî bu vatana ve bu millete pek çok bereket ve menfaati tahakkuk eden Risale-i Nur'u üç defa müdafaa ettiğimiz gibi, tekrar aynı hakikatle müdafaa men edecek hiçbir sebep yok ve hiçbir kanun ve hiçbir siyaset yasak etmez ve edemez.

Evet, biz bir cemiyetiz. Ve öyle bir cemiyetimiz var ki, her asırda

üç yüz elli milyon dahil mensupları var. Ve hergün beş defa namazla o mukaddes cemiyetin prensiplerine kemâl-i hürmetle alâkalarını ve hizmetlerini gösteriyorlar. *إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ* kudsi programıyla birbirinin yardımına, dualarıyla ve mânevî kazançlarıyla koşuyorlar. İşte biz bu mukaddes ve muazzam cemiyetin efradındanız. Ve hususî vazifemiz de, Kur'an'ın imanî hakikatlerini tahkikî bir surette ehl-i imana bildirip, onları ve kendimizi idam-ı ebedîden ve daimî ve berzahî haps-i münferitten kurtarmaktır. Sair dünyevî ve siyasî ve entrikalı cemiyet ve komitelerle ve bizim medar-ı ithamımız olan cemiyetçilik gibi asılsız ve mânâsız gizli cemiyetle hiçbir münasebetimiz yoktur ve tenezzül etmiyoruz. Ve dört mahkeme, inceden inceye tetkikten sonra, o cihette bize beraat vermişler.

Lem'alar, 330-331.

Üçüncü nükte: Kur'an'ın takip ettiği makasid-ı esasiye ve anasır-ı asliye, ubudiyetle tevhid, risalet, haşır, adalet olmak üzere dördtür. Diğer bahsettiği meseleler ancak bu maksatlara vesilelerdir. Bu itibarla, vesilelerde yapılacak tafsilat, ol babdaki kavaide muhaliftir. Çünkü malayaniyle iştilal, maksadı geri bırakıyor. Bunun içindir ki, bazı mesail-i kevnîyede Kur'an-ı Mucizül-Beyan ihmal veya ipham veya icmal yapmıştır. Ve keza, Kur'an'ın muhataplarından kısm-ı ekseri avamdır. Avam sınıfının hakaik-i İlahiyenin ince ve müşkül kısmına fehimleri kadir değildir. Ancak, temsil ve icmallerle fehimlerine yakınlaştırmak lazımdır. Bunun içindir ki, Kur'an, kesretle temsilleri zikrediyor. Ve istikbalde keşfedilecek bazı mesailde de icmal yapıyor.

Mesnevi-i Nuriye, 197

Sual: Bazı nâs, senin gibi mânâ vermiyorlar. Hem de bazı Jön Türklerin a'mâl ve etvârı pis tefsir ediliyor. Zira bazı Ramazan'ı yer, rakı içer, namazı terk eder. Böyle, Allah'ın emrinde hıyanet eden, nasıl millete sadakat edecektir?

Cevap: Evet, neam, hakkınız var. Fakat hamiyet ayrı, iş ayrıdır. Bence bir kalb ve vicdan fezâil-i İslâmiye ile mütezeyyin olmazsa, ondan hakikî hamiyet ve sadakat ve adalet beklenilmez. Fakat iş ve san'at başka olduğu için, fâsik bir adam güzel çobanlık edebilir. Ayyaş bir adam, ayyaş olmadığı vakitte iyi saat yapabilir. İşte, şimdi salâhat ve mehreti, tâbir-i âharla fazileti ve hamiyeti, nur-u kalb ve nur-u fikri cem edenler vezaife kifayet etmezler. Öyleyse, ya maharettir veya salâhattir. San'atta maharet ise müreccahtır. Hem de o sarhoş namazsızlar Jön Türk değil, belki şeyn Türktürler. Yani fena ve çirkin Türktürler. Genç Türklerin râfızileridirler. Herşeyin bir râfızisi var. Hürriyetin râfızisi de süfehâdır.

Münazarat, s. 56

Sual: Şimdi Ermeniler kaymakam ve vali oluyorlar. Nasıl olur?

akat hamiyet ayrı, iş ayrıdır. Bence bir kalb ve vicdan fezâil-i İslâmiye ile mütezeyyin olmazsa, ondan hakikî hamiyet ve sadakat ve adalet beklenilmez.

Zira, meşrutiyet,
hâkimiyet-i
millettir.
Hükümet
hizmetkârdır.
Meşrutiyet
doğru olursa,
kaymakam ve
vâli, reis değiller,
belki ücretli
hizmetkârlardır.

Cevap: Saatçi ve makineci ve süpürgeci oldukları gibi... Zira, meşrutiyet, hâkimiyet-i millettir. Hükümet hizmetkârdır. Meşrutiyet doğru olursa, kaymakam ve vâli, reis değiller, belki ücretli hizmetkârlardır. Gayr-ı müslim reis olamaz, fakat hizmetkâr olur. Farz ediniz ki, memuriyet bir nevi riyaset ve bir ağalıktır. Gayr-ı müslimlerden üç bin adamı ağalığımıza, riyasetimize şerik ettiğimiz vakitte, millet-i İslâmiyeden aktâr-ı âlemde üç yüz bin adamın riyasetine yol açılıyor. Biri zayi edip bini kazanan, zarar etmez.

Münazarat, s. 79

